

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра всесвітньої історії і методології науки

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»**

Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
спеціальностями **014 Середня освіта (Мова і література англійська)**
014 Середня освіта (Мова і література китайська)
014 Середня освіта (Мова і література турецька)

Факультет: іноземних мов

Рік навчання: 1

Розробник:

Букач Валерій Михайлович, приват-професор кафедри всесвітньої історії і методології науки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат історичних наук.

Рецензенти:

1. Красножон А. В. – доктор історичних наук, доцент
2. Овчаренко Т. С. – кандидат культурології, доцент

Методичні рекомендації затверджені Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Протокол № ____ від «__» жовтня 2019 року).

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія української культури» укладені згідно робочої програми навчальної дисципліни, містять питання по кожній темі семінарських занять, рекомендовану навчальну, спеціальну та художню літератури, список термінів і понять, перелік осіб, з якими асоціюється певний етап в історії української культури.

Опис навчальної дисципліни

Курс «Історія української культури» знайомить здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем з етапами розвитку української культури у взаємозв'язку з світовими культурними процесами.

Предметом курсу є історія та особливості розвитку української культури в контексті розвитку світової культури від стародавніх часів до початку ХХІ століття.

Галузь знань – ***01 Освіта/ Педагогіка***

Спеціальність – ***014 Середня освіта (Мова і література англійська)***

014 Середня освіта (Мова і література китайська)

014 Середня освіта (Мова і література турецька)

Рівень освіти – перший (бакалаврський)

Кількість кредитів ECTS – **3**

Модулів – **1**

Змістових модулів – **3**

Загальна кількість годин – **90**

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни - ознайомлення здобувачів освіти за першим (бакалаврським) рівнем з історичними досягненнями української культури та світової культури, формування готовності та здібностей до самостійного освоєння духовних цінностей українського народу та людства.

Об'єктом вивчення означеного курсу є закономірності розвитку української культури в контексті соціально-історичних обставин, панорама вітчизняних та світових культурних процесів та їх головних етапів, специфічні феномени національної української культури.

Концептуальною та методологічною основою курсу є розуміння історії світових культурних процесів як ґрунту розвитку сучасної української культури. Методологічна база складається з питань епістемологічного визначення, аналізу особливостей формування культури та місця культурології в системі гуманітарних наук. Курс викладається з позиції загальноприйнятого наукового принципу визначення у структурі культури теоретичного та історичного аспектів. Особлива увага приділяється обставинам формування світоглядів, притаманних епохам в історії культурного розвитку людства.

Основними завданнями вивчення курсу “Історія української культури” обумовлені методичним процесом “сприйняття - усвідомлення - застосування” знань:

- вивчення закономірностей розвитку культури українського народу в контексті соціально-історичних обставин;
- опанування панорами вітчизняного та світового культурних процесів, їх головних етапів та тенденцій;
- оволодіння знаннями закономірностей розвитку культури в історичному аспекті;
- вивчення специфічних національних феноменів культури, уявлення типів культури, розуміння їх єдності;
- навчання студентів баченню значення кожного суб'єкту культури –вченого,

письменника, художника, музиканта, архітектора, актора, виконавця, вчителя в розвитку культури.

Очікувані результати навчання: В результаті освоєння здобувачами вищої освіти дисципліни повинні бути сформовані визначені освітньо-професійною програмою наступні **компетентності**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціальні задачі та практичні проблеми у галузі філології та у навчанні англійської, китайської, турецької мови і зарубіжної літератури, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 – Інтелектуальна (здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу);

ЗК2 – Пізнавальна (здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями);

ЗК5 – Пошуково-аналітична (здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел);

ЗК6 – Професійно-комунікативна (здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/ видів діяльності));

ЗК8 – Міжкультурна (цінування та повага різноманітності та мультикультурності);

ЗК9 – Етична (наявність моральних орієнтирів та здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)).

Фахові компетентності (ФК):

ФК1 Здатність застосовувати методи педагогічної діяльності;

ФК5 Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з історії мови (англійської, турецької, китайської) та лінгвокраїнознавства;

ФК6 Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички із зарубіжної літератури;

ФК9 Здатність аналізувати й прогнозувати навчальну діяльність учнів, а також професійну діяльність (як власну, так й інших вчителів).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- хронологічні межі періодів розвитку української та світової культури;
- характерні риси культур античного світу, європейського середньовіччя, епох Відродження та Просвітництва, романтизму;
- особливості розвитку української культури;
- час поширення архітектурних стилів: романського, готичного, бароко, класицизму, еkleктики, конструктивізму;
- особливості світогляду середньовіччя, ідеологій гуманізму та просвітництва, причини виникнення романтизму та їх відображення в українській культурі;
- тенденції у розвитку української літератури та мистецтва;
- особливості розвитку вітчизняної освіти та науки;
- видатні пам'ятки вітчизняної та світової культури;
- визначні постаті української та зарубіжної культури;
- особливості розвитку мистецтва у ХХ столітті;

вміти:

- пояснювати та застосовувати поняття «культура», характеризувати типи культури;
- характеризувати складові національної культури;
- порівнювати особливості розвитку культур античних держав та народів;
- аналізувати ідеологічні засади розвитку культури доби європейського середньовіччя, епох Відродження та Просвітництва;
- пояснювати причини виникнення романтизму як течії у літературі і мистецтві, прояву романтичних тенденцій у культурі ХХ століття;
- дати оцінку впливу християнства (православ'я) на розвиток української культури;

- аналізувати історичні обставини формування і розвитку української культури;
- описувати пам'ятки вітчизняної та світової культури;
- наводити приклади взаємодії української культури з культурами інших народів;
- висловлювати судження щодо внеску українського народу у розвиток світової культури.

Критерії оцінювання

Вид роботи	Бали	Критерії
Семінарські заняття	2 бали	Відповіді на питання часткові, свідчать про незнання здобувачем освіти основного масиву навчального матеріалу
	3 бали	Відповіді на запитання не повні, носять формальний, книжний характер, відсутні конкретні приклади.
	4 бали	Відповіді на питання в основному правильні, здобувач освіти може навести конкретні приклади.
	5 балів	Здобувач освіти дав правильну відповідь і розкрив суть питання

Теми семінарських занять

№	Назва теми
	Змістовий модуль 1
1	Культура як суспільне явище
2	Антична культура як колыска європейської культури.
3	Культура Київської Русі.
	Змістовий модуль 2
4	Українська культура XIV – початку XVII століть.
5	Розвиток української культури у XVII-XVIII століттях.
6	Особливості розвитку української культури 1 половини XIX століття.
7	Культурні процеси на Україні у 2 половині XIX століття.
8	Українська культура XX століття.
	Змістовий модуль 3
9	Взаємозв'язок української і російської культур XVIII – XIX століть.
10	Одеса і вітчизняна культура.

Питання до семінарських занять

Тема: Культура як суспільне явище.

1. Поняття культури, її структура і функції.
2. Історичні типи культур.
3. Поняття нації. Риси національної культури.

Терміни і поняття

Генезис, духовна культура, етнічна культура, етнос, культ, культурно-історична епоха, культура, мова, нація, феномен культури.

Рекомендована навчальна література:

1. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. Вид. 2-е, переробл. і доп. Х.: Основа, 1990. С. 6 - 19.
2. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового. Х.: Одіссей, 2006. С. 4 - 22.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред. І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010. С. 46 - 83.

Тема: Антична культура як колыска культур європейських народів.

1. Характерні риси давньогрецької культури.
2. Релігія, міфологія.
3. Феномен давньогрецького чуда: філософія, наука, література і мистецтво.
4. Самобутність давньоримської культури.
5. Від громадянина до підданого. Від релігії общини до світової релігії.

6. Особливості давньоримської науки. Римське право. Латинська мова.
7. Образотворче мистецтво. Архітектура.
8. Сім чудес світу.
9. Античність і українська культура.

Терміни і поняття:

Артефакт, антропоморфний, антропоцентризм, віра, еволюція, інтерактивність, міф, монотеїзм, морфологія, наука, пантеїзм, політеїзм, право.

Персоналії:

Поети та драматурги: Аристофан, Апулей, Вергілій, Єврепід, Есхіл, Гомер,.

Скульптори: Мирон, Поліклет, Пракситель, Фідій.

Філософи: Анаксимандр, Аристотель, Демокрит, Геракліт, Платон.

Вчені: Гай, Геродот, Евклід, Піфагор, Протагор, Сократ, Фулідід, Цицерон.

Рекомендована навчальна література:

1. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. Вид. 2-е, переробл. і доп. Х.: Основа, 1990. С. 186 – 210.
2. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового. – Х.: Одиссей, 2006. – С. 40 - 58.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред. І. І. Тюрменко. – Вид 3-тє. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 110 - 152.

Тема: Культура Київської Русі.

1. Особливості соціально-політичного ладу Давньоруської держави.
2. Фольклор.
3. Еволюція релігії. Хрещення Русі.
4. Писемність. Освіта.
5. Літописи та літературні пам'ятки.

6. Образотворче мистецтва та архітектура.

7. Побутова культура.

Терміни і поняття:

Билина, концепція, літопис, релігійна культура, романський стиль, символ, структура, теологія, теократія, теософія, язичництво.

Персоналії:

Богатирі: Ілля Муромець, Добриня Микитович, Альоша Попович, Микула Селянинович.

Князі: Володимир Мономах, Володимир Святославович, Ярослав Мудрий,

Автори пам'яток писемності: Нестор, Феодосій Печерський.

Поет-співець Боян.

Рекомендована навчальна література:

1. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. Вид. 2-е, переробл.

і доп. Х.: Основа, 1990. С. 223 - 236.

2. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового.

Х.: Одіссей, 2006. С. 272 - 291.

3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред.

І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010.

С. 171 - 180.

4. Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали для

самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.

Тема: Українська культура XIV – початку XVII століть.

1. Фольклор.

2. Літописи.

3. Книгодрукування.

4. Релігійні братства.

5. Освіта.
6. Образотворче мистецтво.
7. Ренесанс в архітектурі.

Терміни і поняття:

Аскетизм, Відродження, всесвіт, готика, історіографія, католицизм, натурфілософія, православ'я.

Персоналії:

Князі: Ігор Святославович, Костянтин Василь Острозький.

Письменники: Іван Вишенський, Герасим Смотрицький, Мелетій

Смотрицький, Василь, Суразький, Христофор Філалет,

Друкарі: Франциск Скорина, Іван Федоров, Швайпольт Фіоль.

Маляр-іконописець Петро Ратенський.

Рекомендована навчальна література:

1. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового.
Х.: Одіссей, 2006. С. 292 - 310.
2. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник.
2-ге перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника.
Льв.: Світ, 2005. С. 258 - 271.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред.
І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010.
С. 199 - 208.
4. Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали для
самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.

Тема: Розвиток української культури у XVII-XVIII століттях.

1. Суспільно-політичні умови розвитку української культури
у 17 – 18 століттях.

2. Розвиток освіти.
3. Друкарська і бібліотечна справи.
4. Розвиток філософської думки та історіографії.
5. Література.
6. Образотворче мистецтво.
7. Музична культура.

Терміни і поняття:

Бароко, гносеологія, гуманізм, емпіричне, класицизм, просвітництво, регрес, світська культура, символ, філософія.

Персоналії:

Письменники: Лазар Баранович, Іонікій Галятовський, Стефан Яворський.

Вчені: Феофан Прокопович, Григорій Сковорода.

Музиканти: Михайло Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемій Ведель, Марк Полторацький.

Живописці: Володимир Боровиковський, Дмитро Левицький.

Архітектори: Іван Григорович-Барський, Степан Ковнір, Варфоломій Растреллі.

Рекомендована навчальна література:

1. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового.
Х.: Одісей, 2006. С. 311 - 332.
2. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник.
2-ге перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника.
Льв.: Світ, 2005. С. 272 - 290.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред.
І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010.
С. 232 - 250.
4. Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали для
самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.

Тема: Особливості розвитку української культури у 1 половині XIX століття.

1. Суспільно - політичні й історичні обставини розвитку української культури.
2. Структура освіти на Україні. Відкриття університетів.
3. Наукова думка. Розвиток українознавства та мовознавства.
4. Українська література 1 половини 19 століття.
5. Образотворче мистецтво.
6. Утвердження в архітектурі стиля класицизму.

Терміни і поняття:

Жанр, звичай, канон, матеріальна культура, містицизм, ритм, теорія, романтизм, утопія.

Персоналії:

Письменники: Євген Гребінка, Петро Гулак-Артемівський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Іван Котляревський, Тарас Шевченко.

Живописці: Михайло Сажин, Іван Сошенко,

Архітектори: Вікентій Беретті, Франц Боффо, Андрій Меленський.

Вчені: Василь Каразін, Михайло Максимович, Пантелеймон Куліш, Іван Орлай, Тимофій Осиповський, Іван Рижський, Павло Шумлянський.

Рекомендована навчальна література:

1. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового.
Х.: Одіссей, 2006. С. 333 - 346.
2. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник.
2-ге перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника.
Льв.: Світ, 2005. С. 291 - 316.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред.
І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010.
С. 259 - 262.

4. Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали для самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.

Тема: Культурні процеси на Україні у 2 половині XIX століття.

1. Політичні та економічні умови розвитку українського суспільства у 2 половині 19 століття.
2. Загальна та професійна освіта.
3. Досягнення в науці.
4. Успіхи в розвитку української літератури та її вплив на підйом українського театру.
5. Особливості розвитку музичної культури.
6. Образотворче мистецтво.
7. Пошуки нового стилю в архітектурі.

Терміни і поняття:

Еклектика, ідеологія, концепція, нігілізм, окультизм, критичний реалізм, символ, типологія.

Персоналії:

Письменники: Марко Вовчок, Іван Глібов, Борис Грінченко, Павло Грабовський, Михайло Коцюбинський, Панас Мирний, Іван Нечуй-Левицький, Степан Руданський, Юрій Федькович, Іван Франко, Леся Українка.

Драматурги й театральні діячі: Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький, Микола Садовський, Панас Саксаганський, Михайло Старицький.

Композитори і музиканти: Семен Гулак-Артемовський, Микола Лисенко, Петро Ніщинський, Петро Сокальський.

Художники: Борис Едуардс, Пармен Забіла, Кириак Костанді, Микола Кузнецов, Микола Пимоненко.

Архітектори: Олексій Бекетов, Олександр Бернардацці, Лев Влодек, Зігмунт Горголевський, Віктор Шретер, Іван Штром.

Вчені: Михайло Ващенко-Захарченко, Олександра Єфименко, Олександр Ковалевський, Микола Костомаров, Олександр Ляпунов, Ілля Мечников, Микола Пирогов, Олександр Потебня, Микола Умов, Памфіл Юркевич.

Рекомендована навчальна література:

1. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового.
Х.: Одісей, 2006. С. 333 - 346.
2. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник.
2-ге перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника.
Льв.: Світ, 2005. С. 291 - 316.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред.
І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010.
С. 292 - 308.
4. Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали для
самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.

Тема: Українська культура XX століття.

1. Особливості української культури початку XX століття.
2. Політика українізації.
3. Освіта. Досягнення науки.
4. Видавницька справа.
5. Особливості розвитку української радянської літератури.
Дисидентський рух.
6. Досягнення українського театру і кіно.
7. Музична культура. Естрада.
8. Образотворче мистецтво. Архітектура.
9. Національно-культурна політика незалежної України.

Терміни і поняття:

Антропологія, віртуальний, економічна культура, елітарна культура, кітч, масова культура, модель, модернізація, соціалізація, стереотип, субкультура, тоталітарний,

Персоналії:

Письменники: Микола Бажан, Василь Блакитний, Остап Вишня, Платон Воронько, Ярослав Галан, Андрій Головка, Павло Глазовий, Євген Гуцало, Павло Загребельний, Юрій Збанацький, Олександр Корнійчук, Іван Кочерга, Микола Куліш, Іван Ле, Борис Олійник, Степан Олійник, Петро Панч, Леонід Первомайський, Максим Рильський, Вадим Собко, Василь Стус, Павло Тичина, Григій Тютюнник, Павло Усенко, Юрій Яновський.

Композитори, музиканти, співаки : Андрій Білаш, Григорій Верьовка, Зоя Гайдай, Борис Гмиря, Дмитро Гнатюк, Михайло Гришко, Костянтин Данькевич, Олег Криса, Марія Литвиненко-Вольгемут, Борис Лятошинський, Євгенія Мірошниченко, Анатолій Мокренко, Діана Петриненко, Оксана Петрусенко, Ігор Поклад, Лев Ревуцький, Мирослав Скорик, Анатолій Солов'яненко, Марія Стефюк, Стефан Турчак, Ігор Шамо, Андрій Штогаренко.

Діячі театру й кіно: Наталля Баришева, Амвросій Бучма, Павло Вірський, Олександр Довженко, Нонна Копержинська, Марко Крушельницькій, Поліна Куманченко, Лесь Курбас, Терентій Левчук, Юрій Мажуга, Іван Мар'яненко, Сергій Параджанов, Євген Пономаренко, Михайло Резнікович, Іван Савченко, Юлія Солнцева, Наталія Ужвій, Юрій Шумський, Гнат Юра.

Артисти естради: Юхим Березін, Юрій Богатиков, Микола Гнатюк, Костянтин Огнєвой, Таїсія Повалій, Софія Ротару, Андрій Сова, Юрій Тимошенко.

Художники: Сергій Беседін, Анатолій Білостоцький, Юхим Білостоцький, Павло Волокидін, Михайло Дерегус, Іван Кавалерідзе, Галина Кальченко,

Лев Муравін,

Галина Петрашевич, Микола Самокіш, Вілен Чеканюк, Віктор Шаталін,
Олександр Шовкуненко, Тетяна Яблонська.

Вчені: Микола Амосов, Олег Антонов, Андрій Белецький, Іван Білодід,
Микола Богомолець, Олександр Бродський, Леонід Булаховський, Михайло
Гамалія, Владислав Дзядик, Данило Заболотний, Юрій Кондуфор,
Володимир Корецький, Агатангел Кримський, Станіслав Кульчицький,
Георгій Курдюмов, Юрій Мешков, Борис Патон, Євген Патон, Дмитро
Стражеско, Олександр Шалімов.

Рекомендована навчальна література:

1. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового.
Х.: Одіссей, 2006. С. 347 - 370.
2. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник.
2-ге перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника.
Льв.: Світ, 2005. С. 317 - 346.
3. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник/ за ред.
І. І. Тюрменко. Вид 3-тє. К.: Центр учбової літератури, 2010.
С. 329 - 357.
- 4, Уліщенко А. Б. Хрестоматія з історії української культури: Матеріали
для самостійної роботи студентів. К.: НПУ, 2014. 510 с.

Тема: Взаємозв'язок української і російської культур XVIII - XIX століть.

1. Взаємодія в розвитку освіти та наукових пошуках.
2. Внесок українців в розвиток російської літератури.
3. Українська драматургія і російський театр.
4. Російський вплив на розвиток української національної музичної
культури та образотворчого мистецтва.

5. Українська тема у творчості російських художників.

Терміни і поняття

Білінгвізм, менталітет, західництво, слов'янофільство, історіософія.

Персоналії:

Письменники: Микола Гоголь, Євген Гребінка, Григорій Квітка-Основ'яненко, Тарас Шевченко.

Музиканти: Михайло Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемій Ведель, Семен Гулак-Артемовський..

Художники: Іван Айвазовський, Іван Мартос, Ілля Рєпін.

Вчені: Михайло Ломоносов, Володимир Вернадський, Михайло Гамалія, Олександр Ляпунов, Ілля Мечников, Дмитро Овсяніко-Куліковський, Микола Пирогов, Феофан Прокопович, Іван Сєченев.

Рекомендована навчальна література:

1. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. Вид. 2-е, переробл. і доп. Х.: Основа, 1990. С. 278 - 290.
2. Українська та зарубіжна культура: Підручник/За ред. В. О. Лозового. Х.: Одіссей, 2006. С. 212 - 242.

Тема: Одеса і вітчизняна культура.

1. Особливості планування і будівництва міста Одеси.
2. Внесок одеських вчених в розвиток вітчизняної науки.
3. Театральне мистецтво.
4. Роль одеської кіностудії у розвитку світового кіномистецтва.
5. Одеські традиції в образотворчому мистецтві.
6. Літературна Одеса.
7. Музична культура в Одесі.
8. Музеї міста Одеси.

Терміни і поняття

Краєзнавство, історичне краєзнавство, літературне краєзнавство, географічне краєзнавство, одесика.

Персоналії:

Письменники: Анна Ахматова, Едуард Багрицький, Євген Бандуренко, Віктор Бернадський, Ханан Вайнерман, Іван Гайдаєнко, Володимир Гетьман, Анастасія Зоріч, Ілля Ільф, Валентин Катаєв, Семен Кірсанов, Валентин Мороз, Степан Олійник, Євген Петров, Іван Радченко, Станіслав Стриженюк, Юрій Усиченко, Саша Чорний,

Музиканти та співаки: Микола Аркас, Ольга Благовидова, Павло Вірський, Еміль Гілельс, Костянтин Данькевич, Яків Зак, Антоніна Нежданова, Петро Ніщинський, Микола Огренич, Давід Ойстрах, Костянтин Пігров, Йосип Прибик, Раїса Сергієнко, Петро Сокальський, Петро Столярський, Нінель Ткаченко, Оскар Фельцман.

Діячі театру і кіно: Наталля Баришева, Лія Бугова, Юлій Божек, Василь Василько, Михайло Водяной, Станіслав Говорухін, Борис Зайденберг, Кіра Муратова, Анатолій Луценко, Лідія Мацієвська, Броніслав Мешкіс, Павло Михайлов, Поліна Нятко, Матвій Ошерівський, Лідія Полякова, Людмила Сатосова, Микола Сльоза, Віктор Смирнов-Голованов, Іван Твердохліб, Валентина Туз, Віра Холодна, Георгій Юнгвальд-Хількевич.

Художники: Михайло Божій, Михайло Греков, Борис Едуардс, Михайло Жук, Василь Кандинський, Олександр Князик, Киріак Костанді, Леонід Мучник.

Вчені: Сергій Андронаті, Олексій Богатський, Георгій Боресков, Борис Веріго, Прокопій Гаркавий, Артемій Готалов-Готліб, Лев Громашевський, Іван Дузь, Микола Зелінський, Петро Каришковський, Юрій Карпенко, Федір Кириченко, Марк Крейн, Микола Ланге, Людмила Олейнікова, Микола Полуктов, Надія Пучківська, Олексій Сурілов, Ігор Тамм, Володимир Філатов, Володимир Хавкін, Володимир Цесевич, Михайло Ясиновський,

Рекомендована навчальна література:

1. Бондаренко Н. І., Вовк Л. В., Горбатюк А. І., Закіпна Г. В., Красножон А. В., Мельниченко Л. О., Розенберг Р. М., Суворова Н. А., Тарасенко О. А., Яворська О. Л. Одесознавство: Навчальний посібник. Одеса, 2010. 384 с.
2. Букач В. М. Одеса і вітчизняна культура. Одеса, 2002. 24 с. (рос.)

Рекомендована література**Додаткова навчальна, довідкова література**

1. Бокань В. А., Польовий Л. П. Історія культури України. К., 1998. 232 с.
2. Гіптерс З.В. Культурологічний словник-довідник. К., 2006. 328 с.
3. Довжик І. В. Історія культури України: Підручник. Луг., 2009. 552 с.
4. Історія культури. Хрестоматія /упоряд. В. М. Букач. Одеса: ПДПУ, 2002. 89 с. (рос.)
5. Історія української літератури XI – XVIII ст.: Навчальний посібник – 2-ге вид. – К.: Академія, 2012. 376 с.
6. Короткий енциклопедичний словник з культури / Авт.: Коріній М. М., Шевченко В. Ф. К., 2003. 384 с.
7. Культура українського народу: Навч. посібник. К., 1994. 272 с.
8. Культурне відродження в Україні. Львів, 1993. 221 с.
9. Мечнікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: Навч. посібник. К., 2002. 214 с.
10. Парандовський Я. Міфологія. – К.: Молодь, 1987. – 232 с.
11. Поліщук Е.П. Історія культури: Короткий довідник. К., 2000. 196 с.
12. Українська культура: Лекції за ред. Д. Антоновича. К., 1993. 592 с.
13. Українська культура. Історія і сучасність: Навчальний посібник / За ред.

Черепанової С. О. Льв., 1994. 456 с.

14. Українське народознавство в іменах: Навчальний посібник. У 2 ч./За ред. А. З. Москаленко. Ч.1 К: Либідь, 1994. 336 с.; Ч. 2. 288с.
15. Хрестоматія давньої української літератури (доба феодалізму) / упоряд. О. Білецький. 3-тє вид. К. : Рад. школа, 1967. 783 с.

Узагальнюючі праці

1. Безклубенко С. Г. Відеологія: основи теорії екранних мистецтв. К., 2004. 327 с.
2. Історія українського мистецтва: В 6 т. К., 1965 -1968.
6. Історія української літератури: У 2 т. К., 1987 - 1988.
7. Історія української музики: В 6 т. Т. 1-3. К., 1988 - 1990.
8. Історія українсько – російських літературних зв'язків: У 2 т. К., 1987.
9. Лозко Г. С. Українське народознавство: Навч. вид. 2-е вид. К., 2005. 224 с.

Художня література

1. Українські билини: Історико-літературне видання східнослов'янського епосу. К.: Веселка, 2003. 247 с.
2. Слово про Ігорів похід. К.; Веселка, 1982. 34 с.
3. Літопис руський/Пер. з давньоруської Л. Є Махновця. К.: Дніпро, 1989. XVI + 591 с.
4. Гомер. Одиссея / Пер. с древнегреч. В. Жуковського. М., 1985. 320 с. 1987. С. 162 - 171.
5. Гоголь Н. В. Тарас Бульба // Повести. Ревизор. М., 1984. С. 65 – 174.
6. Бабель И. Э. Одесские рассказы. М.: Азбука, 2013. 448 с.
7. Паустовський К. Г. Рассказы// Время больших ожиданий. Одеса, 1977. С. 225-375.
8. Катаев В. П. Белеет парус одинокий: Повесть. Одесса, 1980. 280 с.
9. Трусов Ю. С. Хаджибей: Исторический роман. Одесса: Маяк, 1970.

471 с.

10. Котляревський І. П. Наталка Полтавка// Вибране. Енеїда. Наталка Полтавка. К., 1981. С. 170 – 214.
11. Шевченко Т. Г. Сон// Кобзар. К., 1976. С. 192 – 205.
12. Глібов Л. І. Байки. К., 1979. 174 с.
13. Нечуй – Левицький І. С. Кайдашева сім'я// Микола Джеря. Кайдашева сім'я: Повісті. К., 1982. С. 83 – 254.
14. Старицкий М. П. Первые коршуны. Историческая повесть. // Повести и рассказы. К., 1986. С. 4 – 82.
15. Франко І. Я. Вірші // Твори в двох томах. Т. 1. К., 1981. С. 33 – 244.
16. Тесленко А. Ю. Хуторяночка // Твори. К., 1973. С. 23 – 30.
17. Винниченко В. Честность с собой: Повесть.// Винниченко В. Забытая книга. М, 1991. С. 22 – 227.
18. Головка А. Пилипко// Твори. К., 1955. С. 5 – 16.
19. Рильський М. Т. Слово про рідну матір. Поезії. К., 1977. 239 с.
20. Вишня Остап. Вишневі усмішки. Одеса, 1978. 271 с.
21. Сосюра В. М. Моя Донеччина. Поезії. Донецьк, 1978. 95 с.
22. Загребельний П. А. Диво: Роман. К., 1982. 623 с.
23. Одессе посвящается: Город-герой в художественной литературе. Одесса, 1971. 287 с.
24. Гайдаенко И. П. Санта – Мария: Роман/ И. П. Гайдаенко. К.: Днепр, 1990. 751 с.
25. Карев Г. А. Твой сын, Одесса: повесть/ Г. А. Карев. Одесса: Маяк, 1990. 295 с.
26. Кучер В. С. Чорноморці: Роман. Сімферополь, 1975. 552 с.
27. Лясковский В. Г. Голубая лента: Повесть/ В. Г. Лясковский. – Одеса: Одесское областное издательство, 1956. – 165 с.
28. Мар'єнко Ф. С. Світить сонце: уривок з повісті «Дорога в катакомби»/ Ф. С. Мар'єнко.// Одессе посвящается...- Одесса: Маяк, 1971. – С. 220 – 225.

29. Мушкетик Ю. М. Семен Палій: Повість. К., 1954. 391 с.
30. Панч П. Й. З моря. Голубі ешелони...: Повісті. К., 1979. 280 с.
31. Смолич Ю. К. Світанок над морем: Роман у 2-х книгах К., 1986. 558 с.
32. Яновський Ю. І. Чотири шаблі: оповідання, есеї, романи. Харків, 2013. 570 с.

Інформаційні ресурси.

1. Енциклопедія культур
<http://ec-dejavu.ru/man.html>
2. Енциклопедія художньої культури
http://library.lnu.edu.ua/bibl/index.php?option=com_content&view=article&id=757:encyklopedija-hudozhnoji-kultury&catid=1:latest-news&Itemid=1

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
3. Критерії оцінювання результатів навчання.....	7
4. Теми семінарських занять.....	8
5. Питання до семінарських занять.....	9
6. Рекомендована література.....	21
7. Інформаційні ресурси.....	24